

1. juni 2022

UKA 2021/175/151

Apeqquteqaat aallaavigalugu siunnersuut, Kalaallit Nunaata sakkulorsorfiunngilluinnarnissaata suut pitsaaqutigalugillu ajoqutiginerai.
(Inatsisartunut ilaasortaq Anna Wangenheim, Demokraatit)

Siullermik oqallinnissamut siunnersuummut qujanaq.

Siumumiik imatut oqaaseqaarfigissavarput.

Ukioq kingulleq Inatsisartunut qinersinerup kingorna naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissummi nunatta sakkulorsorfiunnginnissaanik oqariartuuteqarneq assut sammineqarpoq apeqqusersorneqarlunilu soorlu politikikkut, ilisimatuunit tusagassiortunillu.

Piffissami sivisuumi ugartorneqarpoq sakkulorsorfiunnginnissamik oqariartuuteqarneq qanoq isumaqarnerseq, soorlu Pituffimmi Nuummilu sakkutooqarfeqarneq qanoq eqqarsaatigineqarnerusut kiisalu nalornissutigineqarluni Hærens basis uddannelse nunatsinni ingerlanneqartalertussaagaluaq qanoq piniarneqarnerseq.

Maanna ersarissivoq upalugaarsimanermik Issittumi piginnaasanik annertusaanerup Kalaallit Nunaanni pilersinneqartussaq pillugu politikikkut sulianik aallartitsisumik Nunanut Allanut naalackersuisup aammalu Qallunaat illersornissamut ministeriata isumaqatigiissummik atsiogatigiinnerisigut. Isumaqatigiissummi dronit, qaammataasatigut nakkutilliinerup annertusarneqarnissaa nunami tigooraavimmik pilersitsinissaq, sineriammi radarit kiisalu suliat attaveqatigiinnerullu nukittorsarneqarnissaa aamma Kangerlussuarmi upalungaarsimanermik ilinniarfissap nutaap aallartinneqarnissaa isumaqatigiissutigineqarmat.

Avaqqussinnaanngilarput nunarsuami aaqqiagiinnginnerit aammalu nunat pissaanerup tungaatigut uninngaannaratik aamma nikikkiartuaartarnerat. Aammalumi suli piffinni assigiinngittuni killeqarfiit nutaat pinngorsinnaasarlutillu inuiaat aaqqiagiinnginnerat pissutaalluni unamminartoqarsinnaasartut, allaammi sorsunnerit aallartittarlutik.

Ippassarmi Danmark EU- mi illersornissamut suleqataanissaminnut taasipput, Danmark- ip nammineernini Naalagaaffittut annikilliseqqippaa, EU- mut akisussaaffimmik tunniussinermigut. Tamanna aamma pissaanillit nikinneranut minnerusumik annerusumilluunnit siunissami qaninnermi aammalumi siunissami ungasinnerusumut qanoq inissitoqariartuaarnissaanut sunniuteqassaaq.

Siumumiit nunatta pingaarutilittut inissisimamera ilisimaarilluinnarparput, pingaarutaaneralu minneruleraluttuinnarnaviangilaq.

Sakkussiammi piginnaaneri ineriartortuartuupput aammalu massakut misil- it nipip sukkassusaanik arfineq pingasoriaataanik sukkanerit Ruslandip annertuumik sanaartoreersimavaat aammalu ippassaaniinnaq misilittarneqarlutik. Taakkununga kitaamiut suli illersuutaasinnaasunik peqannginnerarput, allaammi radarilluunnit atoraluaraanni ilimagineqarpoq takuneqarsinnaanaviangittut. Tamanna iligisatsinniik assut ernumaataapput. Uagullu inissisimanagerput atorlugu sapinngisamik sakkulersorneq tunngaveqanngittumik allisanngikkaluarlugu, tunngavilersuutaasinnaasut ilitsinniik tusarnaartariaqarpagut, namminerlu naliliisassalluta qanoq pitsaanerpamik nunarput angusaqarsinnaanersoq, eqqaamallugulu sapinngisamik annertuumik sakkulersornissaq aammalu sakkuaannissaq pinaveersartinniarlugu. Siumumiimmi isumaqarput tamatigullumi oqaloqatigiinnerit atorlugit aaqqiagiinnngissuteqartarnerit sakkortuumik kaammattuutiguassallugu.

Massakut nunanut allanut, illersornissamut tunngassutillit Kunngearfiup akisussaaffigivaai, taamaammat nunat iligisagut, qanigisagut toqqaannaq uatsinnut attaveqarsinnaanngillat. Tamatigullumi kingulliulluta misigisarpugut paasitinneqartarluta – Siumumiik tamanna akuersaarsinnaanngilarput. Danmarkillu tunngaviusumik inatsaata periarfissagut killilersortuarpaai, tamanna aamma aaqqiivigisariaqalerparput.

Atortorissaarutit illersornissamut, nakkutilliinissamut aammalumi imartatsinnik, silaannatsinnillu nakkutilleeqataasinnaasunik atortut Siumumiik isumaqarpugut, isumatusaarnikkut, namminerlu pilersaarutigut atorlugit politikkikkut aaliagiisassasugut.

Siumumiit pingaartipparput nunatta Naalagaaffinngoruni NATO- mut ilaasortaanissaa aammalumi Amerikap avannaani, avannaarsuanilumi nunarput inissisimammat nunat kimmuat qanigisatta suleqatigilluarnissaat pingaartipparput.

Sillimaniarnermi atortorissaarutit ilitta nunatsinni pisariaqartissappattigit nunarput tamatigut toqqaannaq isumaqatigiinniarfigineqartassaaq aammalumi atortunut piginneqataanissamut, aningaasatigullu isertitsiffigisinnaanissaat eqqummaariffigisariaqarparput.

Siumumiik imartatta nunamut killeqarfia 3 sømil- miik, 12 sømil- imut piffinni aaliangersimasuni pingaaruteqartippaa, minnerunngittumillu imartat issittumiittut sikusartut qangaaniilli siulitta, massakkullumi Inuit qimussimik, umiamik, qaannamik aqqutigiuarsimasaata nakkutigineqaaqqaartigani umiarsuarsuarnik sikusiutinik il. il. nakkutigineqarani ingerlaarfigineqarsinnaanissaat iligut suleqatigalugit aqqinneqartariaqartutut isigaarput, anguniassallugulumi.

Siumumiik isumatusaarneq, nalilersuilluarneq, nunarsuarmilu ineriartorneq, silaannaallu kissakkiartornera eqqummaarilluinnarlugu, nunatta nammeneq iliussissamik piareersaanissaat sulissutigissavaa.

Massakkuvoq iliuseqarnissaq, massakkuvoq nunanut allanut, sillimaniarnermullu Naalakkersuisoqarfik pingaarnersiuffigineqalernissaa aammalu immikkut ittumik ataatsimiisitaliaq NASA piginnaanneqarnerulersinneqarnissaa.

Siumumiik Sakkutuunngorniarsinnaanermut isumarput unaavoq Kangerlussuaq sillimaniarnermut, politiinut, annaassiniarnermut, qatserinermullu ilinniartuussasoq. Unali Siumumiik avaqutassaangittumik piunasaqaatigissavarput, nunatta nammineq erfalasuni, annertunerpaamillu nunatsinni kulturi, oqaatsigut, naleqartitagullu pingaarnarpaatut tunngavigineqassasut. Akuersaarsinnaangilarpummi annerusumik inuiaqatigut, namminerlumi kinaassusiaangaanerput. Nunap allap sakkutuuinut maleruutiinnartoqassanngilaq, kisianni pitsaasumik ilinniartitaaneq, uagut Nunarput pillugu ingerlatsissalluta.

Siumumiik pingaartipparput inuiaqatigut nammineq piunassusertik atorlugu ilinniartuut qulaani taasagut ingerlassinnaangussangaat. Uanilu pingaaruteqarluni assersuutigiinnarlugu Drone- nik ingerlatsisinnaaneq, Cyber- ikkut isumannaallisaaneq minnerunngittumillu ukiorpassuarni Danskit qimussernermut ilinniartereersimallutigit, nammineq maani nunatsinni Sirius patrulje- mik taasartagaat nammineerluta, ullumikkullu Kunngaqarfiup ataaniikkallartilluta Danskit Naalakkersuisui pitsaasumik isumaqatigiissusiorfigisariaqalerigut. Sungiusarnerit, ilinniarterit Nunatsinni ingerlanneqartarnissaat aamma pingaartillugu, oqaatsigullu atorlugit sulineq ingerlanneqartassasoq.

Siumumiik aamma isumaqarpugut imartatsinnik nakkutilliineq uagut nammineq aamma inuttalersortariaqaleripput allaammi nunani iligisatsinnik suleqateqarluta atortorissaarutit pisariaqartitat pissarsiarissagut, tamatsinnummi nakkutilliineq sillimaniarnikkut iluaqutigisinnaangatsigu.

Siumumiik taamatut oqaaseqarluta neriuppugut oqallittoqarluarumaartoq.

Kuno Fencker, Siumut.